

บทที่ ๘

บทสรุป

การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพรรคการเมืองทหาร ซึ่งผู้เขียนได้ทบทวนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองทหารในช่วงการเลือกตั้ง พ.ศ. 2500-2501, 2512 มาทำการวิเคราะห์ ทั้งในด้านกระบวนการจัดตั้งพรรคการเมือง กำเนิด ความเป็นมา ลักษณะเด่น ลักษณะร่วม และภาวะ ผู้นำของพรรคนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้นำทหารที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง มูลเหตุแห่งการก่อตั้งพรรคการเมือง และปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ และผลักดันให้พรรคการเมืองทหารที่จัดตั้งขึ้นนี้มีบทบาทต่อการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง และ เป็นฐานอำนาจทางการเมืองของผู้นำในระบบรัฐสภาต่อไป ซึ่งพอจะสรุปได้โดยสังเขปดังนี้

การจัดตั้งพรรคการเมืองของผู้นำทหารในช่วงการเลือกตั้งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ล้วนเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มทหารในด้านต่าง ๆ คือ

- (1) เพื่อรักษาอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองให้ได้อย่างต่อเนื่อง
- (2) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทหารทางการเมือง เช่น นโยบายเกี่ยวกับกองทัพ งบประมาณ ฯลฯ เป็นต้น
- (3) เพื่อสนับสนุนหรือเป็นฐานอำนาจของผู้นำทหารที่เข้ามามีบทบาทในทางการเมือง ในอันที่จะครอบครองอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองต่อไป
- (4) เพื่อป้องกันการแทรกแซง ที่มีแนวโน้มจะเป็นอันตรายและกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของนักรบการเมืองอื่น ๆ ทั้งในและนอกรัฐสภา

แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและความต้องการที่จะมีบทบาททางการเมืองในฐานะผู้ควบคุม กำกับ และใช้อำนาจทางการเมืองของกลุ่มทหาร ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะอยู่ในสภาพใด กลุ่มทหารมีความชอบธรรมในการเข้ามีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ มากน้อยเพียงใดหรือไม่ ทั้งนี้ก็โดยอาศัยรูปแบบหรือโครงสร้างทางการเมืองแบบต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงอำนาจรัฐ หรืออำนาจทางการเมือง ทั้งรูปแบบโครงสร้างทางการเมือง ความระบอบประชาธิปไตย และรูปแบบการปฏิวัติรัฐประหาร

การจัดตั้งพรรคการเมืองของผู้นำทหารในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2500, 2501, และ 2512 นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ที่จะเกื้อหนุนให้สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาได้ และเข้าไปมีบทบาททางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. ความเป็นเอกภาพในกองทัพ หมายถึง ศูนย์อำนาจในกองทัพได้ถูกควบคุมไว้ภายใต้ผู้นำเพียงกลุ่มเดียว หรือคนเดียวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้นำทหารมีอำนาจสูงสุดและเด็ดขาด สามารถควบคุมกองทัพให้ปฏิบัติการทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากการโต้แย้งจากกลุ่มทหารอื่น ๆ
2. ภาวะผู้นำ การจัดตั้งพรรคการเมืองของทหารจำเป็นที่จะต้องอาศัยอิทธิพลส่วนมาก จากความเป็นผู้นำของทหารเอง กล่าวคือ จะสามารถจัดตั้งได้โดยผู้นำทหารในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง ผู้นำทางการเมือง คือ เป็นนายกรัฐมนตรีนี่ไม่ว่าจะเป็นพรรค เสรีนิยมศิลา ซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้จัดตั้ง หรือพรรคชาติสังคมที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จัดตั้งขึ้นรวมทั้งพรรคสหประชาไทย ซึ่งจัดตั้งโดยจอมพล ถนอม กิตติขจร ทั้งหมดจัดตั้งขึ้นในขณะที่ผู้ก่อตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนี่ และมีตำแหน่ง ผู้บัญชาการในกองทัพด้วย
3. สภาพแวดล้อมทางการเมือง เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการก่อตั้งพรรคที่สำคัญเช่นเดียวกัน แบ่งประเด็นพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ
 - 3.1 เป็นผลเสียเนื่องมาจากการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งทำให้รัฐบาลที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นในช่วงนั้น มีอำนาจเด็ดขาดในระบบการเมือง มีมาตรการต่าง ๆ ที่สามารถกีดกันคู่แข่งทางการเมืองอื่น ๆ มิให้สามารถแข่งขันในการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่นัก เช่น การจำกัดสิทธิในการชุมนุมทางการเมือง การประกาศกฎอัยการศึก ภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น
 - 3.2 การยอมรับของประชาชน ที่มีต่อทหาร อยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจกระทำได้ด้วยกรรมวิธีใด ๆ ก็ตาม จนกระทั่งประชาชนมีความรู้สึกว่าทหารเท่านั้นที่จะเป็นผู้ประคับประคองการเมืองของไทยได้ดีที่สุด ทำให้การต่อต้านหรือการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารในลักษณะนี้ไม่ค่อยแพร่หลายและไม่มีผลกระทบ ต่อทหารเท่าใดนัก
4. กฎหมาย บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้ง และ/หรือกฎหมายพรรคการเมือง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้นำทหารสามารถกระทำการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายได้แก่ การเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำมีตำแหน่งทางการเมืองได้ ซึ่งมีผลให้ผู้นำทหารสามารถเข้ามา มีตำแหน่งทางการเมืองทั้ง ๆ ที่ยังมีตำแหน่งบังคับบัญชาในกองทัพ

๕. โครงสร้างทางการเมืองอื่น ๆ ได้แก่พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มการเมืองอื่น ๆ ไม่ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง จนกระทั่งเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มทหารซึ่งมีความเหนียวแน่น มีวินัยและมีความเข้มแข็งอย่างค่องเนื่อง เป็นผู้มียุทธศาสตร์อย่างโดดเด่นแค่เพียงกลุ่มเดียว ซึ่งจะมีผลให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งโดยผู้นำทหาร และประกอบไปด้วยนายทหารคุมกำลังในกองทัพเป็นกรรมการพรรค สามารถมีบทบาททางการเมืองได้โดยปราศจากการคัดค้านหรือโต้แย้ง

ปัจจัยทั้ง ๕ ประการ ที่ผู้เขียนสรุปไว้ข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำทหารสามารถจัดตั้งพรรคการเมืองของกลุ่มคนชั้นได้ และมีบทบาทในการเลือกตั้ง และการจัดตั้งรัฐบาลในยุคต่าง ๆ ซึ่งก็หมายถึงการควบคุมระบบการเมือง โดยอาศัยรูปแบบประชาธิปไตยในเวลาต่อมา นอกจากนี้ก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการที่มีผลต่อการจัดตั้งพรรคการเมืองของทหารด้วย เช่น ปัจจัยด้านระดับการเรี่ยไรและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัจจัยด้านสถานการณ์ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เป็นต้น

พรรคการเมืองของทหารดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นที่รวมของบรรดาข้าราชการประจำที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง เป็นพรรคที่ดำเนินการเพื่อกลุ่มทหารเพื่อผลประโยชน์ในการรักษาสถานภาพการเป็นผู้นำทางการเมืองในช่วงที่ประเทศใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งทหารไม่สามารถจะเข้ามามีบทบาทได้โดยตรง เหมือนในช่วงที่ปฏิบัติหรือรัฐประหาร

การก่อตั้งพรรคการเมืองทหาร จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมหลายประการดังได้กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านความเป็นเอกภาพในกองทัพ และปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเมือง ที่ส่งเสริมให้กลุ่มทหารเป็นกลุ่มการเมืองเพียงกลุ่มเดียวที่มีความเข้มแข็ง และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นมีตำแหน่งหน้าที่มีอิทธิพลในขณะที่ยังคับบัญชาอยู่ในกองทัพ

หลังจากปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมาซึ่งเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในแง่ศูนย์อำนาจทางการเมืองได้เปลี่ยนมือไป จากการที่ผู้นำทหารมีอำนาจเด็ดขาดในทางการเมือง กลับกระจ่ายไปสู่กลุ่มการเมืองอื่น ๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบต่อการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารด้วยซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้นำทางการเมือง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่ง นิสิต นักศึกษา ประชาชน ได้ร่วมกันประท้วงและโค่นล้มอำนาจของผู้นำทางการเมืองคือ จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งมีฐานะเป็นผู้นำทางการเมืองทหารด้วย ทำให้เกิดสภาวะการขาดความต่อเนื่องในการสืบทอดอำนาจของผู้นำทหาร บรรรยากาศทางการเมืองในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนั้น ไม่เชื่ออำนาจให้กลุ่มทหารสามารถฟื้นตัวเองให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้นำทหารในยุคต่อมาไม่สามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองได้อย่างเด็ดขาด

2. ความเป็นเอกภาพในกองทัพ จากการที่กลุ่มผู้นำทหารช่วงก่อนปี พ.ศ. 2516 ถูกโค่นล้มไปด้วยเหตุการณ์รุนแรง และอย่างกระหึ่มหึ่ม ในขณะที่ครองอำนาจอย่างเด็ดขาดในกองทัพโดยที่ยังมิได้เตรียมการสำหรับการสืบทอดอำนาจไปยังผู้นำระดับรองอื่น ๆ มีผลให้ความควบคุมบังคับบัญชาในกองทัพขาดความเป็นเอกภาพ ผู้นำใหม่ไม่สามารถคุมอำนาจได้อย่างเด็ดขาด จนทำให้ขาดความเหนียวแน่นและแข็งแกร่งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เกิดกลุ่มทหารใหม่ ๆ ที่มีบทบาทในทางการเมืองทดแทนหลายกลุ่ม ซึ่งบางครั้งขัดแย้งกันเอง ทำให้กองทัพขาดเอกภาพ

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในช่วงที่เรียกว่าประชาธิปไตยโดยแบ่งบาน ประชาชน กลุ่มพลัง กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ระดับการเรียนรู้และความสนใจทางการเมืองของประชาชนมีสูงขึ้นอย่างเปิดเผยและกว้างขวาง เพราะปราศจากอำนาจปิดกั้น ค่านิยมทางการเมืองเก่า ๆ ที่สอนให้ประชาชนยอมรับผู้มีอำนาจ ถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงไป เป็นความรู้สึกตระหนกในสิทธิและอำนาจอธิปไตยของตนเอง ทำให้อำนาจจริง ๆ ที่มีอยู่ดั้งเดิมถูกทำลายอย่างมาก

4. การพัฒนาของโครงสร้างทางการเมืองอื่น ๆ ที่สำคัญคือ พรรคการเมือง สามารถพัฒนาตนเองในฐานะที่เป็นกลุ่มการเมือง และเป็นโครงสร้างทางการเมืองที่สำคัญในระยะอบประชาธิปไตย มีการขยายฐานของพรรคออกสู่ประชาชนระดับพื้นฐานมากขึ้น มิใช่เกาะตัวอยู่เฉพาะในกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองอย่างเดียว ในขณะที่กลุ่มทหารจำเป็นต้องปิดตัวเอง และลดบทบาทในทางการเมืองลงไป

5. สภาพแวดล้อมทางการเมืองต่าง ๆ ในระยะเวลาต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้นำทางการเมืองในยุคหลังมิได้ผูกขาดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้นำทหาร ทำให้ผู้นำทหารมีอาจวางพื้นฐานทางการเมืองเหมือนเช่นผู้นำยุคก่อนได้ยาก

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีเอง ทำให้การจัดตั้งพรรคการเมืองของผู้นำทหารมีอุปสรรค แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2522-2524 ผู้นำทหาร คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จะก้าวเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองควบคู่กันไปด้วยก็ตาม แต่ก็ เป็นช่วงเวลาที่ย่ำแย่ และมีปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้นำจัดตั้งพรรคการเมืองก็ไม่เชื่ออำนาจให้กระทำได้ พลเอกเปรมมาเองก็ยังคงต้องอาศัยฐานอำนาจทางการเมืองจากพรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ด้วยมิใช่อาศัยฐานะทางทหารแค่เพียงกลุ่มเดียวเหมือนผู้นำก่อน ๆ รวมทั้งความแตกแยกในกองทัพซึ่งมีผลให้ผู้นำทหารไม่สามารถรวมศูนย์อำนาจไว้ได้อย่างเด็ดขาด จึงทำให้ทหารไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบเดิมได้อีก

จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้กลุ่มทหารต้องแสวงหาแนวทางอื่น ๆ เพื่อที่จะเรียกร้องความชอบธรรมในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การควบคุมอำนาจทางการเมืองในขั้นต่อไป

นอกจากความชอบธรรมจากภาระหน้าที่ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี 66/2523 และ 65/2525 แล้ว ในปัจจุบันผู้นำทหารก็ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคง ซึ่งจะคงอยู่เหนือเสรีภาพและประสิทธิภาพ¹ ดังเช่นในกรณีที่พลตรีพิจิตร กุลละวณิช ที่กล่าวว่าทหารต้องพร้อมทุกอย่าง เป็นการยืนยันว่า ทหารเป็นดวงใจโรงในการแก้ปัญหาของประเทศ² เรื่องของความมั่นคงนี้ก็ยังเป็นเหตุที่ได้รับการยืนยันอย่างค้ำคอเนื่อง และถือว่าความมั่นคงของชาติมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ประชาธิปไตยนั้นเป็นรอง³ และโดยที่ทหารยึดหลักการที่ว่าความมั่นคงภายในเป็นภาระกิจอันสำคัญอีกประการหนึ่ง ไม่แพ้การป้องกันการรุกรานจากภายนอกประเทศและในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผู้นำทหารจึงได้หันมาใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ซึ่งเป็นการขยายบทบาทของทหารในกิจการพลเรือน⁴ ทำให้ทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับภาระกิจอื่น

¹ สุจิต บุญขงการ, กนลา สุขหาณิช-ชินพราย, บทบาทของทหารไทยในทศวรรษหน้า, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (ฉบับค้นคว้าใหม่ 2527), : 36.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการค้าจากภายนอก ทหารสามารถอ้างสิทธิในการที่จะเข้าไป
 ค่าเงินงานเพื่อลดเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่จะมีผลให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์สามารถ
 ที่ชัยชนะในสงครามประชาชนทหารจึงเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชนบท การก่อสร้างทางการเมืองจัด
 ตั้งกลุ่มมวลชน และการฝึกอาชีพประชาชนและในการรักษาความสงบภายใน

การดำเนินงานต่าง ๆ ในกิจการภายในเหล่านี้ทำให้บทบาทความรับผิดชอบทางด้าน
 ความมั่นคงภายในของกองทัพ ช่วยส่งบทบาทให้ผู้นำทหารให้โดดเด่นขึ้น ในหลาย ๆ ส่วน สิ่ง
 แสดงให้เห็นบทบาทดังกล่าวได้ก็คือ การจัดตั้งและการขยายบทบาทตลอดจนการเพิ่มขีดความ
 สามารถของกองกำลังรักษาพระนคร เท่ากับเป็นการย้ำภาระกิจของทหารด้วยความมั่นคงภายใน
 และงานด้านกิจการพลเรือน จะยังคงเป็นความรับผิดชอบของกองทัพต่อไปอีก บทบาทของกอง
 กำลังนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บัญชาการฯ คือ ผู้บัญชาการทหารบกโดยตำแหน่งในการช่วยปราบปราม
 อาชญากรรม การแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมนุมแออัด การประท้วงของกรรมกรหรือ
 นักศึกษาในช่วงต่าง ๆ เท่ากับเป็นการสร้างบทบาททางการเมืองของผู้นำทหารให้โดดเด่นขึ้นมา
 เป็นอันมาก

จากผลของการพัฒนามาบทบาทในด้านกิจการภายในต่าง ๆ โดยอาศัยข้ออ้างทางด้าน
 ความมั่นคงดังกล่าวทำให้ผู้นำทหารมีความชอบธรรมพอสมควรในการ เข้ามีบทบาทในทางการเมือง
 แต่สำหรับในรัฐสภานั้นก็ยังคงมิได้มีโอกาสเข้ามีบทบาทได้โดยตรง นอกจากการแสดงพลังหรือ
 อิทธิพลนอกแบบที่คอยครอบงำบรรยากาศทางการเมือง

จากประเด็นดังกล่าวนี้นำไปสู่การวิเคราะห์บทบาทของทหารต่อพรรคการเมืองได้ ดังนี้

1. ทหารใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือสำหรับการมีบทบาทในทางการเมืองตาม
 รัฐธรรมนูญซึ่งมีรัฐสภา มีการเลือกตั้ง ในช่วงที่กฎหมายหรือระบบต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ แต่มิได้
 มีความหมายว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ทหารจัดตั้งขึ้นและใช้เป็นเครื่องมือดังกล่าวนี้ ทหารมุ่ง
 หวังที่จะให้ทำหน้าที่ เป็นพรรคการเมืองอย่างมวลชนตามระบอบประชาธิปไตย

2. กฎหมาย เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่เอื้ออำนวยให้ทหารจัดตั้งพรรคการเมืองได้
 กล่าวคือ การเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำเข้ามามีตำแหน่งทางการเมือง และการให้อำนาจ
 วุฒิสภาที่เป็นสัดส่วนการสภาผู้แทนราษฎร

3. เอกภาพในกองทัพก็ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ทหารสามารถจัดตั้ง พรรคการเมืองได้ เพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองนั้นยังคงต้องอาศัยฐานกำลังจากกองทัพ เป็น ส่วนประกอบที่สำคัญอยู่

4. พรรคการเมือง เป็น เพียง เครื่องมือที่ได้ทหารใช้ในรัฐสภา เพื่อให้การดำเนินงาน ของทหารถูกต้องตามกฎหมายและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้ง เป็นการบังคับสถานของทหารในทาง การเมือง ซึ่งโดยข้อเท็จจริง เท่ากับว่าแม้ว่ามีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้งมีพรรคการเมือง แต่ถ้า ช่วงใดมีพรรคการเมืองของทหาร ช่วงนั้นการมีบทบาททางการเมืองของทหารก็ยังคง เป็นไป เช่น เดิม เพียงแต่ต้องผ่านพรรคการเมืองในรัฐสภา เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย

5. จากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลให้ทหารไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ในการเลือกตั้ง วันที่ 18 เมษายน 2526 ทำให้ทหารจำเป็นต้องปรับปรุงหรือให้การปรับปรุง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับการมีบทบาทของการเมืองของทหาร ในขณะเดียวกันก็ได้ มีการเร่งพัฒนาบทบาทใหม่ของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทเสริมทางด้านกิจการพลเรือน ภายใน เพื่อการรักษาความมั่นคงภายในคามเงื่อนไขใหม่ ซึ่งจะทำให้ทหารมีบทบาทอย่างกว้างขวางใน กิจการพลเรือนหลาย ๆ ด้านและสามารถควบคุมการเมืองในรัฐสภาได้

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้น ทหารได้ เปลี่ยนมา เป็น ใจมดีหรือลคมบทบาท ทางการเมืองลงด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ว่าพรรคมีความสัมพันธ์กับพรรค การเมือง แต่ เป็น เครื่องมือในการ เข้ามีบทบาททางการเมืองตามรูปแบบ เดิมของทหารคือรูปแบบ ที่ทหารจะสามารถควบคุมการเมืองให้ เป็นไปตามความต้องการของตนเองเท่านั้น แต่ไม่ได้ หมายความว่า จะให้พรรคการเมืองนั้น เป็นตัวแทนผลประโยชน์ในฐานะสถาบันทางการเมืองตาม ระบบประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย